

Van der retorike ende musike

Ensemble Correspondances speelt Charpentiers *Histoires sacrées*

CHARPENTIER DRIE VROUWEN, DRIE VERHALEN

Judith, de heroïsche. Maria Magdalena, de boetvaardige. Cecilia, de bekeerde. De verhalen van deze drie vrouwen resoneren vandaag meer dan ooit. Drie en een halve eeuw geleden inspireerden ze Marc-Antoine Charpentier tot zijn *Histoires sacrées*: betoverende miniatuur-opera's die overlopen van passie en drama. Ensemble Correspondances bouwt scenische tableaux vivants rond deze grootse werken.

De *Histoires sacrées* van Marc-Antoine Charpentier, een van de boegbeelden van de Franse barok, omvatten een reeks losstaande werken van ongeveer twintig minuten per stuk. Ze kunnen worden beschouwd als een mengeling van oratorium en mysteriespel. Hun titels, zoals *Judith sive Bethulia liberata* en *Caecilia, virgo et martyr*, verwijzen naar bijbelse episodes, en hun bijzondere verhalen geven uitdrukking aan

gevoelens die nog steeds intact lijken. Alles aan de muziek roept theater op: de inzet van diverse personages en een verteller, de spanningen die daartussen ontstaan, en de tegenstelling tussen de groep en het individu. Karakteristiek zijn de klaagzangen, waarin Charpentier dramatiek en contrastwerking inzet om zijn punt te maken. Sébastien Daucé en Ensemble Correspondances zorgen

Verstilde dagafsluiting

Sluit uw festivaldag in stijl af met een concert op de late avond.

di 31 aug, 22.30 uur

Pieterskerk

RossoPorpora / Walter Testolin

Lieve brieven, zoete woorden

wo 1 sep, 22.30 uur

Pieterskerk

Dulces Exuviae

Josquins chansons

do 2 sep, 22.30 uur

Pieterskerk

Capriccio Stravagante

Renaissance Orchestra /

Skip Sempé

Dowlands *Lachrimae*

vr 3 sep, 22.30 uur

Pieterskerk

Tiburtina Ensemble /

Barbóra Kabátková

Profetieën

za 4 sep, 22.30 uur

TivoliVredenburg, Hertz

Le Poème Harmonique

Airs de cour van Moulinié

en Tessier ■●

met kostuums, decors en expressieve handgebaren voor een extra portie retoriek. ■●

di 31 aug, 20.00 uur

& wo 1 sep, 20.00 uur

Stadsschouwburg Utrecht

Ensemble Correspondances /

Sébastien Daucé

Charpentier: drie vrouwen,
drie verhalen

+ live op eMTV

+ NAGESPREK

artist in residence

Douce Mémoire vertolkt requiem met grafrede

DU CAURROY REQUIEM VOOR EEN KONING

De *Missa pro defunctis* van Eustache du Caurroy is de beroemdste dodenmis uit de periode vóór de Franse Revolutie. Ze is uitgevoerd bij de begrafenis van Hendrik IV en daaropvolgende koningen van Frankrijk. Denis Raisin Dadre en een collectief van zangers, blazers en slagwerkers plaatsen het vijfstemmige requiem in een welluidend raamwerk dat naast processiemuziek en vesperpsalmen ook een grafrede omvat.

Denis Raisin Dadre voert het requiem van Du Caurroy al meer dan twintig jaar uit. Toch kan het stuk hem nog steeds tot tranen toe ontroeren. 'Vraag me niet hoe, daar krijg ik de vinger maar niet achter,' zegt de muzikaal leider. 'Ik vergelijk Du Caurroy weleens met Mozart. Waren diens harmonieën en ritmes nu echt zoveel specialer dan die van tijdgenoten? Toch zit in zijn muziek iets wat je omverwerpt.'

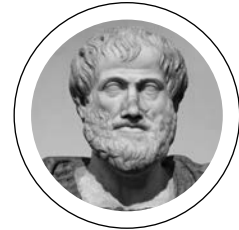
Het requiem wordt gelardeerd met een grafrede die tijdens de uitvaart van koning Hendrik IV door de Notre-Dame van Parijs schalde. Om de tekst goed over te kunnen brengen, riep Raisin Dadre de hulp in van Nicole Rouillée, een specialist in historische uitspraak en gestiek. 'De voordracht moet vanaf elke plek in de kerk te volgen zijn. Dat vergt een stem met een geschikt timbre en voldoende

draagkracht. De redenaar die we mee naar Utrecht brengen, Philippe Vallepain, beheerst de vereiste technieken als geen ander.' Zo ontstaat een pakkende lofzang die de toehoorder van ontredde naar een nieuw begin moet voeren. ■●

di 31 aug, 20.00 uur + NAGESPREK
Domkerk
Douce Mémoire /
Denis Raisin Dadre
Du Caurroy: requiem voor een koning

BEGRIPPEN UIT DE RETORICA

Drie overtuigings- middelen III. pathos

Hoe overtuigen we elkaar? De Griekse filosoof Aristoteles onderscheidde drie middelen: *logos* (argumentatie), *ethos* (persoonlijkheid) en *pathos* (emotie). Vandaag zoomen we in op de laatste van deze drie.

Pathos verwijst naar de manieren waarop de spreker een beroep doet op de emoties van zijn publiek. Aristoteles beschreef in zijn *Ars Rhetorica* welke stijlfiguren het best specifieke emoties als medelijden en woede konden opwekken. Het gaat om drieslagen, herhalingsfiguren en tegenstellingen die ritme in een verhaal brengen. Hierdoor komt de boodschap *in the groove* en wordt het publiek meegaander. Ook ontroerende anekdotes en verhalen die abstracte argumentaties actueel en invoelbaar maken spreken tot de verbeelding. Gebruikt u deze technieken ook weleens om een ander te overtuigen? ■●

FABULOUS FRINGE

De Fabulous Fringe is een springplank voor jong talent. Vandaag staan er twee jonge ensembles klaar om zichzelf te presenteren aan het festivalpubliek. Toegang tot de concerten is gratis, vooraf kaarten reserveren noodzakelijk.

di 31 aug, 12.30 uur
TivoliVredenburg, Grote Zaal
El Gabinete de Música
Boccherini: strijktrio's uit opus 6

di 31 aug, 16.00 uur
TivoliVredenburg, Grote Zaal
Ensemble Hesperis
Oswalt, Barsanti, Germiniani e.a.:
Schotse muziek uit het 18de-eeuwse
Londen

FESTIVAL
OUDE
MUZIEK
UTRECHT

let's act
tentoonstelling
janskerk

OPENINGSTIJDEN
VANDAAG DI 31 AUG / 10.30-20.00
wo 1 sep / 10.30-20.00
do 2 sep / 10.30-20.00
vr 3 sep / 10.30-20.00
za 4 sep / 10.30-17.00

GRATIS TOEGANG

L'Arpeggiata en countertenor Philippe Jaroussky presenteren *airs de cour* in een uitverkocht TivoliVredenburg. Onder het motto *Let's talk* schuiven Christina Pluhar en Jaroussky na het concert aan voor een nagesprek geleid door Clair Polak.

Foto's: Marieke Wijntjes

KAFFEEKANTATE!

BACHS MINI-OPERA GEËNSCENEERD

Regisseurs Adrian Schvarzstein en Thomas Höft verplaatsen Bachs *Kaffeekantate* naar een Weens koffiehuis en bevolken het met bijzondere personages: een man in de rol van het koffiever slaafde 'Liesje' en een acrobaat die kopjes en schoteltjes doet dansen op een Brandenburgs concert. Sterbariton Dietrich Henschel zingt als vader Schlendrian vrolijk mee.

Het is een van de eigenaardigheden van de muziekgeschiedenis: in het immense oeuvre van Johann Sebastian Bach is niet één opera terug te vinden, terwijl dit toch het barokgenre bij uitstek was. Met zijn *Kaffeekantate* kwam de Thomascantor rond 1734 wel dicht in de buurt. De hoofdpersonen van dit ironische stuk zijn het jonge meisje Lieschen en haar vader, Herr Schlendrian. Lieschen is verslaafd aan

koffie. Haar vader probeert zijn dochter met trucs, chantage en verleidingen van haar ondeugd af te brengen. Niets helpt. Pas als hij haar een echtgenoot belooft, zegt Lieschen het drankje af te zweren. Maar sluw als ze is, laat Lieschen in de stad weten dat ze zal aandringen op een huwelijkscontract dat haar het recht geeft om elke dag koffie te drinken... De festivalproductie met bariton Dietrich Henschel en ART HOUSE 17 is tweemaal

daags in de Paardenkathedraal te horen. De ochtendconcerten zijn al uitverkocht, maar voor de extra ingelaste middag-uitvoeringen zijn nog enkele kaarten verkrijgbaar. ■●

di 31 aug t/m zo 5 sep, 11.00 uur
di 31 aug t/m za 4 sep, 14.00 uur
 Paardenkathedraal
ART HOUSE 17 / Michael Hell
 Kaffeekantate!

Een koffiemoment met Dietrich Henschel

Of ik van koffie hou? Nou en of! Je zou kunnen zeggen dat ik een koffiejunkie ben. Al sinds mijn twaalfde drink ik koffie, en nadien ben ik eraan verslingerd geraakt. Tien tot twaalf koppen per dag is heel normaal voor mij. Koffie heeft een kalmerend effect op me.

Thuis heb ik een ouderwetse espressomachine van Pavoni, in 1994 gekocht in Italië. Een machine waarbij je echt aan het werk moet om iets lekkers te maken. Ik ben er al gauw een kwartier mee bezig; het

apparaat moet voldoende heet zijn, de koffiopoeder op de juiste manier aangestampd. Als alles lukt, komt daar de beste koffie uit die ik ken. Wanneer ik een espresso maak, is dat altijd Italiaanse espresso; ik hou van de bittere smaak ervan. Het is een beetje te vergelijken met heel pure chocolade. Ik ben wars van zoete koffie. De donkere koffie die uit de Pavoni komt wordt door de Italianen *caffé* genoemd; en als het een goeie is, komt er vanzelf bij het koffiezetten een lichtbruin laagje schuim op. Dat is thuis. Onderweg, als rond-

reizend operazanger, is het lastiger. Filterkoffie is geen optie. Soms heeft een hotel een goed apparaat. Voor in de appartementen waar ik verblijf koop ik vaak espressopoeder bij de lokale supermarkt en dan maak ik Turkse koffie: veel poeder in een kop, heet water er overheen, wachten tot de koffiopoeder is gezakt en dan is-ie klaar. Heerlijk. Wat ik trouwens ook heel verrukkelijk vind is cappuccino, in de namiddag, met een donkere sigaar erbij. ■●

door Frederike Berntsen

Kerken van het festival Pieterskerk

© MICHEL DE ROO

De Pieterskerk is al jarenlang een vaste concertlocatie van het Festival en Seizoen Oude Muziek. Het is een van de oudste kerken van Utrecht: al in 1039 werd met de bouw begonnen. Typisch voor deze romaanse kerk zijn de rode zandstenen zuilen en de crypte onder het koor, waar de sarcofaag van de opdrachtgever, bisschop Bernold, is opgesteld.

De kerk werd tot drie keer toe door brand getroffen: in 1076, 1148 en 1279. Na de reformatie dreigde de kerk afgebroken te worden, maar protesten van families die grafkelders in de crypte bezaten verhinderden dit uiteindelijk. Tussen 1954 en 1970 werd de kerk gerestaureerd en kreeg het een nieuw orgel. Ondanks de vele veranderingen door de eeuwen heen is het de meest complete romaanse kerk die in Utrecht bewaard is gebleven. ■●

COLOFON

REDACTIE Laura van den Boogaard
VORMGEVING Esther de Bruijn
© Van der retorike ende musike is de dagkrant van het Festival Oude Muziek Utrecht 2021. Deze festivalkrant bestaat ook digitaal! Meld u aan via oudemuziek.nl/krant

facebook.com/oudemuziek
twitter.com/oudemuziek
youtube.com/FestivalOudeMuziek
instagram/oudemuziek

Het Festival Oude Muziek online

Exclusief op eMTV Ensemble Odyssee & Richard Egarr

Het Festival Oude Muziek bezoeken kan ook virtueel. Met eMTV (Early Music Television) casten en streamen we het festival direct uw huiskamer in. Sommige concerten zijn zelfs alleen online te zien. Tien ensembles en solisten reisden af naar de sfeervolle Kerk van de Evangelische Broedergemeente in Zeist om hun speciaal voor eMTV gecreëerde concertprogramma's op te nemen. Vandaag staan er twee van zulke *specials* in het digitale uitzendschema.

ENSEMBLE ODYSSEE

In de hoogbarok werden houtblazers gebruikt om aparte klankkleuren te mengen. Ook als solistische instrumenten lieten ze van zich horen. Uit Telemanns imposante werkencatalogus kozen artist in residence Eva Saladin en Ensemble Odyssee een concerto waarin twee blokfluiten sparren met strijkers. Ook bij Graupner krijgt de fluit een hoofdrol toegemeten. In een reconstructie van Bachs concerto BWV 1060a dubbelen hobo en viool.

di 31 aug, 20.00 uur
Ensemble Odyssee
Bach, Graupner, Telemann:
concerten en ouvertures

Ensemble Odyssee

Richard Egarr

© DAN HIMBRECHTS

RICHARD EGARR

Wie Richard Egarr zegt, zegt oude-muziekroyalty. Van koorjongen werd hij klavierheld, van topsolist muziekdirecteur. In dit recital keert hij terug naar zijn grote liefde: het klavecimbel. Met de even aanstekelijke als gevarieerde grounds, jiggs en tunes van bijna-tijdgenoten John Blow en Henry Purcell, kleurt Egarr het beeld van de Engelse klaviermuziek circa 1700 in zoals alleen hij dat kan.

di 31 aug, 22.00 uur
Richard Egarr
Purcell & Blow: suites

Bekijk de volledige digitale uitzendgids op oudemuziek.nl/emtv ■●

Let's talkshow! met Frank Willaert

Het Brugse Gruuthuse-handschrift bevat naast het Egidiuslied nog 140 pareltjes van laatmiddeleeuwse Nederlandstalige liedkunst. Mediëvist Frank Willaert kent alle ins en outs van dit bijzondere verzamelhandschrift met liederen, gedichten en gebeden, en vertelt vandaag over zijn fonkelnieuwe boek: *Het Nederlandse liefdeslied in de Middeleeuwen*.

di 31 aug, 12.30 uur + live op eMTV

Janskerk
Let's talkshow! /
Prof. dr. Frits van Oostrom
Retorike ende musike
met prof. dr. Frank Willaert
en Eva Saladin (viool)

co-curator

artist in residence

Gratis toegang, reserveren noodzakelijk ■●

CONCERTLADDER

DINSDAG 31 AUGUSTUS

9.30 **Zomerschool: Dr. Jed Wentz** + live op eMTV
Pathos: the emotional mode in musical rhetoric / voertaal: Engels
Janskerk
€ 5 | eMTV € 2,50

10.00 **Festivalcentrum TivoliVredenburg**
Festivalkassa, informatiebalie en cd-verkoop (tot 20.00) en Het Gegeven Paard

10.30 **Tentoonstelling**
tot Let's act
20.00 Janskerk gratis

11.00 **ĀRT HOUSE 17 / Michael Hell**
Kaffeekantate!
Paardenkathedraal UITVERKOCHT

11.00 **Eva Saladin & Johannes Keller**
Compositie versus improvisatie
TivoliVredenburg, Hertz
€ 23 / € 20 / € 10 artist in residence

12.30 **Let's talkshow! / Prof. dr. Frits van Oostrom** + live op eMTV
Retorikende musike
Met prof. dr. Frank Willaert en Eva Saladin (viool)
voertaal: Nederlands
Janskerk gratis co-curator artist in residence

12.30 **El Gabinete de Música** FABULOUS FRINGE
Boccherini: strijktrio's uit opus 6
TivoliVredenburg, Grote Zaal *gratis

13.00 **Francesco Cera**
Frescobaldi: muzikale poëzie
Lutherse Kerk
€ 19 / € 17 / € 10

14.00 **ĀRT HOUSE 17 / Michael Hell**
Kaffeekantate!
Paardenkathedraal
€ 23 / € 20 / € 10

15.00 **Ensemble Melpomen & Kees Boot / Conrad Steinmann**
Homerus' *Odysseia*
TivoliVredenburg, Hertz
€ 23 / € 20 / € 10

16.00 **Beiaardfringe: Maurits Bunt**
Händel, Bach en Haydn op beiaard
Domtoren
(luisterplaats: Flora's Hof) gratis

16.00 **Ensemble Hesperu FABULOUS FRINGE**
Oswald, Barsanti, Geminiani e.a.:
Schotse muziek uit 18de-eeuwen
Londen
TivoliVredenburg, Grote Zaal *gratis

17.00 **I Fedeli / Josué Meléndez & Catherine Motuz**
De verliefde, de rouwende, de vrome
Pieterskerk
€ 23 / € 20 / € 10

17.00 **Vox Luminis / Lionel Meunier**
Baanbrekende passies van
Burck en Selle
Domkerk UITVERKOCHT

18.30 **What's new? Johannes Keller** + live op eMTV
The Nicola Vicentino project
voertaal: Engels
Janskerk *gratis

20.00 **Douce Mémoire / Denis Raisin Dadre** + NAGESPREK
Du Caurroy: requiem voor een koning
Domkerk
€ 39 / € 35 / € 10

20.00 **Ensemble Correspondances / Sébastien Daucé** + NAGESPREK
Charpentier: drie vrouwen,
drie verhalen
Stadsschouwburg Utrecht
€ 39 / € 35 / € 10 artist in residence

22.30 **RossoPorpora / Walter Testolin**
Lieve brieven, zoete woorden
Pieterskerk
€ 23 / € 20 / € 10

* gratis kaarten reserveren noodzakelijk

Exclusief op eMTV

11.00 **Capriola di Gioia, Bart Naessens & Amaryllis Dieltiens**
Porpora: Napolitaan & kosmopoliet gratis

15.00 **Pluto Ensemble / Marnix De Cat**
De Argonauten, op zoek naar het Gulden Vlies gratis

20.00 **Ensemble Odyssee**
Bach, Graupner, Telemann:
concerten en ouvertures € 7,50

22.00 **Richard Egarr**
Purcell & Blow: suites € 7,50

Meer informatie: oudmuziek.nl/emtv